

курсів, як “Дикція та орфоепія”, “Культура діалогічного мовлення”, “Культура усного та писемного мовлення в ЗМІ” із широким використанням художньої, релігійної, наукової, епістолярної, історико-документальної літератури; застосуванням монологічних та діалогічних форм мовленнєвої діяльності під час вироблення у студентів умінь діалогічного спілкування в межах навчальної програми та позанавчальної діяльності (участі у громадському житті університету, під час виробничої практики тощо).

Формування культурно-мовної компетентності, професійної культури діалогу – важливий сегмент фахової підготовки майбутніх журналістів.

Література

1. Берков В.Ф. Культура діалога : учеб. пособие / В.Ф. Берков, Я.С. Яскевич. – Мн. : Новое знание, 2002. – 152 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь : Перун, 2004. – 1440 с.
3. Загоруйко О.Я. Великий універсальний словник української мови / О.Я. Загоруйко. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. – 768 с.
4. Кудін В.О. Засоби масової інформації та професійна освіта: філософсько-педагогічний аспект дослідження / В.О. Кудін. – Х. : НТУ : ХП, 2002. – 207 с.
5. Матвеева Т.В. Риторический практикум журналиста : учеб. пособие / Т.В. Матвеева. – М. : Флинта : Наука, 2007. – 312 с.
6. Мельник Г.С. Общение в журналистике: советы мастерства / Г.С. Мельник. – 2-е изд., перераб. – СПб. : Питер, 2006. – 235 с.
7. Свитич Л.Г. Профессия: журналист : учебное пособие / Л.Г. Свитич. – М. : Аспект Пресс, 2003. – 255 с.
8. Риторические основы журналистики. Работа над жанрами газеты : учеб. пособие / [З.С. Смелкова, Л.В. Ассуирова, М.Р. Савова, О.А. Сальникова]. – 6-е изд. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 320 с.

ЄРМАК Л.С.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У КОЛЕДЖАХ

Загальновизнаною аксіомою на сьогодні є положення про те, що розвиток освіти багато в чому визначає майбутнє суспільства в цілому та кожної людини зокрема. Освіта формує людину, озброює її знаннями, виховує громадянські якості, вчить думати й працювати, жити в суспільстві та одночасно бути індивідуально неповторною особистістю. У зв'язку з цим проблеми реформування освіти є важливими для сучасного українського суспільства. Вони привертають увагу дослідників з різних галузей знання, у тому числі Р. Абдєєва, О. Джурина, І. Зязюна, О. Савченко, В. Семиченко, Б. Фульфонсона та інших науковців. Структурні особливості систем вищої освіти Європи розглядали О. Голотюк, Л. Зязюн, К. Корсак, О. Локшина, Т. Ляшенко, І. Малицька, В. Минько, С. Михайлов, Є. Пашутинський, Ю. Ткаченко, А. Шевченко та ін. Проблемам інноваційного розвитку професійно-технічної освіти присвячені праці Н. Бугай, Р. Гуревича, Н. Ничкало, В. Олійника, В. Паржницького, В. Радкевич, О. Щербак та ін. Усі ці наукові дослідження зробили вагомий внесок у вирішення питань реформування сучасної освіти. Але, на наш погляд, актуальною є потреба в детальному вивченні особливостей підготовки молодших спеціалістів у ВНЗ I–II рівнів акредитації.

Сьогодні, коли вища освіта України активно реалізує положення Болонської декларації, дискусії стосовно місця й ролі технікумів і коледжів у системі вищої освіти мають перейти в площину конкретних дій з модернізації їх діяль-

ності. Оскільки вища освіта України переживає період інтеграції в європейський освітній простір, виникла необхідність здійснення аналізу зарубіжної підготовки молодших спеціалістів у коледжах. Вивчення й урахування кращого зарубіжного досвіду підготовки фахівців має слугувати основою оновлення навчально-виховного процесу в технікумах і коледжах України.

Отже, *метою статті* є аналіз особливостей підготовки молодших спеціалістів у коледжах різноманітного спрямування в різних країнах світу.

Поняття “коледж” і визначення такого типу навчального закладу в Україні має дещо інше значення, ніж у країнах Європи та в Америці. Якщо на Заході коледж – це навчальний заклад, який прирівнюється до вищої школи (без чіткої спеціальності), то коледжі України – це навчальні заклади II рівня акредитації, які дають не тільки базову шкільну підготовку, а й чітку спеціальність. Сьогодні багато технікумів і вищих училищ тестуються й оцінюються на предмет здобуття звання коледжу. Особливо яскраво виражена така тенденція у великих містах – з кожним роком з’являються нові коледжі в Києві, Харкові та інших містах з кількістю населення понад мільйон осіб. В українській системі освіти коледж є самостійним навчальним закладом, на відміну від зарубіжних коледжів, які можуть бути частиною університету. Випускники вітчизняних коледжів здобувають ступінь бакалавра, тоді як у деяких зарубіжних країнах для цього потрібно ще рік чи два після закінчення коледжу провчитися в університеті. Слід зазначити, що залежно від історичних умов освітньої еволюції кожна країна по-різному здійснює розвиток і реформування вищої освіти [4; 5].

У США заклади “коледж” і “університет” не є ідентичними, але часто вони взаємозамінні. Зазвичай коледжі пропонують чотирирічну програму навчання, яка дає змогу здобути ступінь бакалавра. Коледжі можуть існувати незалежно, пропонуючи виключно програми вищої освіти, або є частиною університету. У США існує більше ніж дві тисячі традиційних чотирирічних коледжів та університетів, кожний з яких має свою специфіку. Коледж самостійно визначає свої цілі, спеціалізацію та правила прийому студентів. Основною формою навчальних занять є лекція, яка читається для потоків, що інколи нараховують до тисячі студентів. Поняття “академічна група” не існує, оскільки кожен навчається за індивідуальною програмою та відвідує лекції за вибором. Зазвичай кожному студенту перед лекцією видають її конспект, що звільняє студента від ведення конспектів у нашому розумінні. Особливістю місцевих коледжів США є те, що вони пропонують курси загальної освіти, технічної освіти і професійного навчання, після закінчення яких студенти здобувають спеціальність. Оскільки їх завданням є надання можливості здобуття освіти всім бажаючим, місцеві коледжі приймають більшість студентів, які відповідають основним вимогам, пропонують широкий вибір спеціальностей при порівняно низькій оплаті за навчання. Останнім часом, відповідно до курсу країни на реформування освіти, американська вища школа постійно вдосконалює організацію навчального процесу. Так, більшість студентів зараховується до коледжів з правом вибору режиму відвідування та навчального розкладу, включаючи не тільки навчання за системою неповного дня, а й заняття у вихідні дні та під час канікул. Студенти неповного навчального дня в основному не планують здобути академічний ступінь після закінчення курсу навчання [1; 2].

У Канаді коледжі й технічні університети дуже популярні. Вони пропонують програми професійного навчання тривалістю від одного до трьох років (часто включаючи трудову практику). Деякі загальноосвітні коледжі пропонують програми переходу до університету, що дає студентам змогу вивчати предмети відповідно до навчальної програми двох перших років чотирирічного навчання в університеті. Для того, щоб провчитися ще два роки та закінчити чотирирічне навчання, канадським студентам потрібно вступити до університету. До складу асоціації канадських коледжів входить 175 навчальних закладів, які дають освіту на базі середньої школи. Вони офіційно називаються загальноосвітніми коледжами, коледжами, технічними інститутами, університетськими коледжами і коледжами Сегер. Основною функцією цих навчальних закладів є підготовка спеціалістів для ділового, промислового та державного секторів. Канадські коледжі дають змогу випускникам середніх шкіл, випускникам університетів набути необхідних професійних навичок, а також задовольняють безперервну потребу в освіті дорослого населення. Раніше ці навчальні заклади видавали дипломи, але завдяки зміні й розвитку громадських потреб 18 з них зараз присуджують вчені та прикладні ступені. Для навчання в канадських коледжах зазвичай пропонують як вузькоспеціалізовані професійні курси, так і загальну академічну підготовку. Для коледжу характерним є навчальний план більш практичного спрямування, ніж в університетах, менші групи студентів, можливість навчання за межами студентського містечка, більша кількість лабораторій порівняно з навчальними аудиторіями, інтерактивне навчання та менш суворі умови вступу [3; 6].

Останнім часом Австралія є одним з лідерів міжнародного освітнього ринку. Система освіти Австралії має добру репутацію в усьому світі, що є результатом ретельного контролю над всіма навчальними закладами країни, який здійснюється Федеральним урядом. Австралійська система освіти ґрунтується на британській моделі. Австралійські коледжі здійснюють професійну підготовку за широким спектром напрямів. Коледжі поділяються на державні та приватні. Державні, об'єднані в систему TAFE (Technical and Further Education), вважаються більш престижними. Типовий набір пропозицій коледжу включає програми з бізнесу, менеджменту, маркетингу, бухгалтерського обліку, інформаційних технологій, секретарської справи, дизайну, туристичного та готельного менеджменту. Навчання має виражену практичну спрямованість. За рядом спеціальностей можна пройти практику (найчастіше оплачувану). Середній розмір групи – 15 осіб. Залежно від тривалості навчання одержується сертифікат (I, II, III або IV ступеня) або диплом звичайного або вищого рівня (advanced). Строк навчання для одержання сертифіката становить 12–52 тижні. За цей час слухачі проходять необхідну підготовку, що дає змогу займатися професійною діяльністю на молодших посадах (наприклад, працювати в ресторані або барі готелю). Диплом видається в середньому після 1,5–2 років навчання, а диплом вищого рівня – після 2,5–3 років навчання. Останній дає змогу шукати роботу на менеджерських посадах середньої ланки. Особливість австралійських коледжів полягає в тому, що їхні студенти мають можливість без іспитів переходити з однієї програми на іншу. Наприклад, ви можете вступити на мовні курси коледжу, потім перевестися на професійну програму, що дає змогу отримати сертифікат II ступеня. Потім – одержати сертифікати III та IV ступеня. Тих, хто хоче вчити-

ся далі, чекає програма, після проходження якої одержують диплом, а потім – здобувають ступінь бакалавра. При цьому є можливість перевестися на другий або навіть третій курс університету-партнера. Таким чином, професійні програми в коледжах – це один зі шляхів до університету.

Окремий різновид коледжів – це спеціалізовані школи туристичного й готельного менеджменту. Тут здійснюється цілеспрямована підготовка кадрів для готелів, ресторанів, турфірм. Школи пропонують навчання, чітко спрямоване на набуття професійних навичок у результаті виконання практичних занять. Практику студенти проходять, працюючи в готелях, і нерідко одержують за свою працю грошову винагороду [7].

Серед молоді Нової Зеландії, сусідньої з Австралією країни, великою популярністю користуються професійно-технічні навчальні заклади – так звані “політехи”, у них можна здобути професійну кваліфікацію та ступінь бакалавра. Навчальний процес триває від шести місяців до двох років. Заняття проводяться у невеликих групах. Після проходження кожного ступеня студент одержує відповідний документ: сертифікат, професійний диплом або диплом бакалавра (останній надається після закінчення трирічної програми). Програми побудовані таким чином, що студенти, навчаючись у професійно-технічному навчальному закладі, можуть перейти відразу на другий курс університету, який має партнерські відносини з конкретним “політехом”. Освіта в Новій Зеландії набуває все більшої популярності серед іноземних студентів, які поважають ті системи освіти, що ґрунтуються на британській моделі [7; 8].

Японські коледжі поділяються на молодші, технологічні та коледжі спеціальної підготовки. Молодші коледжі, яких налічується близько 600, пропонують дворічні програми підготовки в галузі гуманітарних, природничих, медичних та технічних наук. Їх випускники мають право продовжити освіту в університеті з другого або третього року навчання. Прийом до молодших коледжів проводиться на базі повної середньої школи. Претенденти складають вступні іспити та “Тест досягнення першого ступеня”. Серед молодших коледжів 90% приватні й дуже популярні серед молоді. Кількість бажаючих вступити до них кожного року втричі перевищує кількість місць. Вступити до технологічних коледжів можна після здобуття неповної або повної середньої освіти. В першому випадку термін навчання становить 5 років, у другому – 2 роки. В коледжах цього типу вивчають електроніку, будівництво, машинобудування та інші дисципліни. В Японії близько 60 технологічних коледжів, у яких навчається приблизно 55 тис. студентів. Коледжі спеціальної підготовки пропонують річні професійні курси бухгалтерів, машиністок, дизайнерів, програмістів, автомеханіків, кухарів та ін. Кількість таких навчальних закладів, більшість з яких приватні, досягає 3,5 тис. Однак їх випускники не мають права продовжувати навчання у вищому навчальному закладі, молодшому або технічному коледжі. Характерною особливістю організації навчального процесу в японських університетах є чіткий поділ на загальнонаукові та спеціальні дисципліни. Перші два роки всі студенти проходять загальноосвітню підготовку, вивчаючи загальнонаукові дисципліни – історію, філософію, літературу, суспільствознавство, іноземні мови, а також слухаючи спецкурси за своєю майбутньою спеціальністю. За перший дворічний період студенти отримують можливість глибше зрозуміти суть обраної спеціальності, а викладачі – впевнитися в правильності вибору студента, визначити його науко-

вий потенціал. Теоретично після закінчення загальнонаукового циклу студент може змінити спеціалізацію і навіть факультет. У реальності, однак, такі випадки дуже рідкі й наявні лише в рамках одного факультету, при цьому ініціатором виступає адміністрація, а не студент. Останні два роки навчання студенти вивчають дисципліну за обраною ними спеціальністю [6].

Висновки. Вища освіта в сучасному світовому просторі функціонує в нових умовах, які характеризуються глобалізацією, новими комунікаційними технологіями, значним поширенням англійської мови як мовою міжнародного спілкування, зростанням конкуренції й комерціалізацією.

В деяких країнах помітна тенденція до розширення автономії університетів та коледжів. Водночас це супроводжується прийняттям нових, більш суворих та докладних процедур контролю й оцінювання якості.

Уряди зарубіжних країн зацікавлені в забезпеченні того, щоб заклади освіти допомагали їм задовольняти економічні та соціальні потреби суспільства.

Основні тенденції підготовки фахівців у коледжах деяких зарубіжних країн спрямовані на впровадження інноваційних підходів у формуванні фахових компетенцій молодшого спеціаліста.

Сьогодні технікуми і коледжі України також зобов'язані розширювати спектр освітніх послуг, ставати багатопрофільними, поліфункціональними, що дасть молоді можливість здобувати і повну загальну освіту, і кваліфікацію молодшого спеціаліста, і робітничу професію.

Література

1. Джурицкий А.Н. История зарубежной педагогики : учеб.пособие для высшей школы / А.Н. Джурицкий. – М. : ФОРУМ-ИНФРА-М, 1998. – 263 с.
2. Джурицкий А.Н. История образования и педагогической мысли : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / А.Н. Джурицкий. – Н. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 400 с.
3. Фульфон Б.Л. Высшее образование на Западе на пороге XXI в: успехи и нерешенные проблемы / Б.Л. Фульфон // Педагогика. – 1999. – № 2. – С. 84–93.
4. Капанова В.А. История педагогики : учеб.пособ. / В.А. Капанова. – М. : Новое знание, 2003. – 160 с.
5. Лемківський М.В. Історія педагогіки : підручник / М.В. Лемківський. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 360 с.
6. Стахова Е.А. Анализ отечественного и зарубежного опыта функционирования системы подготовки специалистов в технических колледжах [Электронный ресурс] / Е.А. Стахова. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N150/N150p165-172.pdf.
7. Лисак У. Куди піти навчатись [Електронний ресурс] / У. Лисак. – Режим доступу: www.osvita.org.ua/abroad/.../51.html.
8. Смельянова Т.В. Основні вектори розвитку освіти XXI століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/peddysk/2007_02/yemelyanova.pdf.

ЗАБІЯКА І.

САМОСТІЙНА РОБОТА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Сьогодні у вищій освіті намітилася стійка тенденція до скерування студента на самостійну роботу. Причин, що зумовили необхідність змістити акценти з інформаційних форм і методів навчання на розвивальні, що перетворюють студента із пасивного слухача в активного учасника навчального процесу, багато. Серед них, насамперед, такі: потреба суспільства в ініціативних, грамотних, компетентних фахівцях; великий потік інформації, яку необхідно одержувати і вміти правильно використовувати; швидкий розвиток техніки, який вимагає постійного навчання після закінчення ВНЗ, тощо.